

**2020 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XLVII): cea mai veche scrisoare? -
 creația autonomă e o cocotă? - cuvinte cu înțeles!
 - nu există adevăr în afară de Biblie? - cartea înlocuitor al catedralelor?**

Anul omagial 2020
 să fie cunoscător al limbii române!
idiomate Olachali suffultum
Dosarele patrimoniului (XLVII)

al pastorației părinților și copiilor trandafirul

Părintele Reformei
95 teze
 credința se bazează pe dragoste nu pe frică!

modelul divin al Scripturii și nu al pământeanului corupt de păcat!

1459 1521
Neagoe Basarab
 amic al păcii și al artelor frumoase

1521 Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung
actul de naștere al limbii române scrise?

Martin Luther 1483-1546

creația autonomă e o cocotă? nu există adevăr în afară de Biblie?

om cu mari calități, inimos, generos, religios

Istoricul P.P. Panaitescu, afirma că: «Deși nu ni s-a păstrat, dinainte de sfârșitul secolului al XV-lea, nici un act, nici o inscripție, nici o carte scrisă în românește, totuși avem câteva indicații indirecte că asemenea scrieri au existat. (...) Astfel, în 1396, episcopul Transilvaniei, Maternus, scrie municipalității din Sibiu că regele Ungariei Sigismund a trimis un sol al său lui Vlad, domnul Țării Românești. Episcopul cere sibienilor să trimită și ei, împreună cu solul regal, pe un bărbat priceput, care va avea calitatea de sol al Sibiului, către același domn muntean. Acest sol al orașului „să fie cunoscător al limbii române” (idiomate Olachali suffultum), și să cerceteze în taină despre turci „și alte noutăți, pe care veți binevoi să ni le transmiteți și nouă”. Este de observat că solul sibian urma să știe românește, nu slavonește (...) se află în registrele de socoteli ale orașului Sibiu, pe anul 1495, însemnarea, în latinește: sacerdoti wallachicali pro diversis litteris eodem linguagium scriptis dedit dominus magister civium florinos ... („Județul orașului a dat ... florini unui preot român pentru alcătuirea mai multor scrisori în aceeași limbă a lui”)). **Oare, s-a păstrat acest document, în registrul sibian de socoteli?**

Cea mai veche scrisoare (scrisă în limba română) este „Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung” (datată în februarie 1521, după referirile la campania de cucerire a sultanului Soliman II), un document original (pe hârtie, cu pecete pe verso) descoperit de arhivistul Friedrich Wilhelm

Stenner (în 1894, în Arhivele Naționale Brașov), cercetat de toți istoricii români. Scrisoarea lui Neacșu Lupu (nume menționat în documente, din anii 1510-1512) adresată judeului brașovean Hans Benkner, este scrisă în românește cu literă chirilică, cu un preambul în slavonește. Specialiștii Muzeului Tiparului din Târgoviște, susțin că „Neacșu este cunoscut din timpul domniei lui Vlad cel Tânăr (1510-1512)”, acesta putând fi un orășean (posibil negustor?) din Câmpulung - Muscel, cu legături comerciale cu Nicopole, având informații despre mișcările oștilor turcești. Stilul concis și cursiv al scrisorii (cu un fond de cuvinte latin de 92,31%) demonstrează că limba română era pe deplin formată, mesajul clar elaborat de un om înstărit (nu de un scrib sau grămatic), dovedind că scrierea era deja cunoscută de diverse pături ale populației. Specialiștii au extins semnificația actului, considerându-l **actul de naștere al limbii române scrise**, scrisoarea - ce împărtășea un secret – demonstrând relațiile constante dintre comunitățile ce viețuiau pe versanții Carpaților, în condițiile amenințărilor permanente ale invaziilor otomane sau tătare. La finalul Tetraevanghelului (din 1561, a lui Coresi) este consemnat numele lui Johann Benkner (fiul lui Hans Benkner), care sprijinind scrierile în limba română, afirma: „**mai bine a grăi cinci cuvinte cu înțeles decât 10 mie de cuvinte neînțelese în limbă străină ...**”(!) Câți tineri români au auzit despre „**Scrisoarea lui Neacșu ...**”, mai cunoscute fiind cele cinci scrisori ale lui Eminescu? Genialul poet român, fascinat de „**Epistolele**” lui Horațiu, a creat o operă de maturitate artistică, adevărate poeme filozofice privind condiția nefericită a omului de geniu într-o societate meschină. Eminescu le-a numit „**Satire**”, Titu Maiorescu schimbându-le numele în „**Scrisori**”!

Despre ieromonahul muntenegrean Macarie - primul tipograf al țărilor române - știm că a fost adus de Radu cel Mare, pentru tipărirea cărților în slavonă. La Târgoviște apărea - la 10 noiembrie 1508 - prima tipăritură din țările române: „**Liturghierul**”, tipărirea începând în 1507 (sub domnia lui Radu cel Mare, fiind terminată în timpul lui Mihnea cel Rău). Tot la Târgoviște, Macarie a tipărit un „**Octoih**” (1510) și un „**Evangheliar**” (1512), ultima fiind capodopera tipăriturilor noastre, apărută în timpul lui **Neagoe Basarab** (1459-1521, Curtea de Argeș), domnul Țării Românești între 1512-1521. Neagoe, cu doamna sa Despina (din familia sârbă Brancovici), sunt ctitorii complexului monahal și al bisericii monument din Curtea de Argeș (1517), aici născându-se cunoscuta legendă a Meșterului Manole. Neagoe Basarab a rămas în istorie ca „fiu spiritual al patriarhului Nifon, **om cu mari calități, inimos, generos, religios, amic al păcii și al artelor frumoase**”, dar și prin opera sa „**Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie**”, o lucrare monumentală, considerată una din cele mai vechi capodopere ale literaturii vechi sud-est europene.

În anul 1517, când Neagoe Basarab ctitoria Mănăstirea Curtea de Argeș, preotul catolic și profesorul de exegeză biblică la Universitatea din Wittenberg, **Martin Luther** (1483-1546) enunța primele idei ale Reformei protestante. În „**Anul omagial al pastorației părinților și copiilor**” (2020), întreaga Europă ar trebui să cunoască copilăria tânărului Martin Luther, severitatea părinților determinându-l să devină călugăr: “O religie a terorii într-un cămin al disciplinei riguroase a contribuit la formarea tinereții și a credinței sale”. În amintirile lui, descria că la școala din Mansfeld a fost bătut de 15 ori pentru că a declinat greșit un substantiv, sau că mama lui l-a bătut până la sânge pentru că furase o nucă. Considerat un „**Părinte al Reformei**”, Martin Luther a

acuzat clerul catolic că nu dă un bun exemplu creștinilor, cerând preoților să ofere enoriașilor „**modelul divin al Scripturii și nu al pământeanului corupt de păcat**”, fiind indignat de vânzarea de indulgențe și intrând în conflict cu Biserica Romano-Catolică. El nu a militat pentru edificarea de noi biserici, alternative, ci numai pentru înnoirea Bisericii Universale, cerând omenirii nu o respectare strictă a legilor religioase, credința trebuind a se baza pe dragoste nu pe frică. Prezentat ca adevărat Apostol sau profet, Martin Luther a promovat unificarea sufletească a germanilor (în locul celei politice), prin crearea limbii naționale și în special prin traducerea Bibliei, contribuind la crearea limbii germane și deschizând epoca noii literaturi. Bisericile și obștile bisericesti care au acceptat Reforma protestantă, urmând – mai mult sau mai puțin teologia lui Martin Luther, numită **luteranism** - sunt Bisericele Evanghelice-Luterane (grupate în Federația Luterană).

În România luteranii sunt reprezentați oficial prin două instituții: **Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană** (a credincioșilor de naționalitate germană, cu sediul la Sibiu, episcop fiind pastorul Reinhart Guib) și **Biserica Evanghelică Luterană Sinodo-Prezbiteriană** (a credincioșilor maghiari și slovaci, cu sediu la Cluj, episcop Dezső Zoltán Adorjáni). Filozoful Petre Țuțea afirma: **“Martin Luther, cât e el de eretic și de zezec, a spus două lucruri extraordinare: că creația autonomă e o cocotă și că nu există adevăr în afară de Biblie. Mie mi-a trebuit o viață întreagă să aflu asta”**.

Un **“arhitect al scrisului”** - Victor Hugo - în romanul **“Notre Dame de Paris”** (1831), plasează acțiunea în pragul Renașterii (la 1482). După pamfletul **“Război contra demolatorilor”** (1825), Hugo a pledat, în roman, pentru salvarea clădirii catedralei (pe care o numește **“o carte gigantică de piatră”**), edificiul fiind lăsat să se degradeze, arta gotică fiind considerată **“urâtă și agresivă”**. Romanul a salvat catedrala (în sec. XIX, fiind restaurată), V. Hugo susținând **“ideea cărții ca înlocuitor al catedralelor”**, și că tiparul reprezintă viitorul, în timp ce **“arhitectura era un simbol al lumii trecute”**.

Când se va declanșa și la noi **“războiul contra demolatorilor”** de monumente istorice?

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-dosarele-patrimoniului-xlvii-cea-mai-veche-scrisoare-creatia-autonoma-e-o-cocota-cuvinte-cu-inteles-nu-exista-adevar-in-afara-de-biblie-carta-inlocuitor-al-catedralelor-150493.html>

În: Tribuna, 20 februarie 2020